ANNUAL EXAMINATION- 2015-16

SUB: Sanskrit

Class : VII

Time : 3 Hrs. **MM: 100**

नाटः सभी प्रश्न अनिवार्य हैं–

प्र.1 निम्नांकित का संस्कृत से हिन्दी में अनुवाद कीजिए।

1. पृथ्वी गोलाकार विद्यते। एषा अहनिशं कंन्द्रे परिभृमति। यदा अस्याः यः भागः सुर्यस्य किरणाः पतन्ति यदा दिन जायते। यस्मिन् भागे किरणाः न पतन्ति तत्र अन्धकारः भवति रात्रिश्च जायते। सूर्य प्रातः पूर्वस्या दिशि उदेति सायं च पश्चिमदिशि अस्तं गच्छति। एवं सूर्यस्य उदयानन्तरं दिनस्य अस्तानन्तरं च रात्रेः ज्ञानं भवति। दिवानिशानुसारमव जनाः विविधाः क्रियाः सम्पादयन्ति।

2. लोकमान्य बाल»XUæŠæÚUतिलकः महानेशभक्तः आसीन्। महाराष्ट्रप्रान्ते रत्नागिरिमण्डले जुलाईमास्य त्रयोविंशतितमे दिनांकड़े 1856 खिस्ताब्दे तस्य जन्म अभवत्। तस्य जनकः »XUæŠæÚU कुशलशिक्षकः लेखकः च आसीत्।

   तिलकस्य गणितस्य संस्कृतभाषायाः विधिशास्त्रस्य च प्रकाण्डपण्डितः आसीत्। सः छा़त्रजीवने एवं निश्चयम् अकरोत यत् ''अहं शास्कीयसेवां न करिष्यामि।'' ''आजीवनं भारतस्य स्वतन्त्रतायाः कृते संघड़र्ष करिष्यामि च'' इति।

प्र.2 रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए।

गुरूजी, नेत्रे, शिवराजोत्सवः, पाणिनि, जलाशये

1. वाहे .... के फते।
2. मीनः सुप्तेडपि ....न निमीलयति।
3. चन्द्रः ....परिक्रामति।
4. गणेशोत्सवः ....प्रारबधः।

https://www.evidyarthi.in/

5. मत्स्या .... निवसन्ति स्म।

प्र.3 निम्नलिखित श्लोकों का अर्थ हिन्दी में लिखिए।

1. विद्या विवादाय धनं मदाय, शक्तिः परेषां परिपीडनाय।
   खलस्य साधोः विपरीतमेतत् ज्ञानाय दानाय च रक्षणाय।।
2. यत्र नार्यस्तु पूज्यन्ते रमन्ते तत्र देवताः।
   यत्रैवास्तु न पूज्यन्ते सर्वास्तत्राकलाः क्रियाः।।

प्र.4 एक शब्द में उत्तर दीजिए।(कोई 10)

1. महतां किम् धनम्?
2. सभामध्ये कः न शोभते?
3. शारदामठं कस्या दिशि अस्ति?
4. पक्षिराजः कः अस्ति?
5. अनागतविधाता कुत्र अगचछन्?
6. धीवराः जलाशयं कदा अगच्छन्?
7. स्वप्रकाशरहिताः के?
8. कः योगस्य प्रवर्तकः
9. अगस्त्यः किं रचितवान्?
10. कतिजनाः नित्येदुः खिताः?
11. शन्नोवरूणः इति ध्येयवाक्यं कस्याः सेनायाः अस्ति?

प्र.5 अपनी पाठ्य पुस्तक से याद किये दो श्लोक लिखिए जो इस प्रश्न पत्र में न आये हों।

प्र.6 निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर एक वाक्य में दीजिए।(कोई पाँच)

1. उत्तमजनाः किम् इच्छन्ति?
2. विद्यार्थी किं न प्राप्नोति?
3. प्रभाते धीवराः किं कृतवन्तः

https://www.evidyarthi.in/

4. मत्स्यानां नामानि कानि?

5. स्वस्थे शरीरे किं सुकरं भवति?

6. बाल चराणां का प्रथमा प्रतिज्ञा?

7. कस्यं धनं दानाय भवति?

8. प्रकाशनिस्सारणेन के भोजनं कुर्वन्ति?

प्र.7 जोड़ी बनाइए।

सूत्रकारः	अष्टाध्याय्यां
भाष्यकारः	पाण्रिनिः
वाक्यकारः	पतञ्जलिः
दाक्षिः	वय्रूचिः
4000 सूत्राणि	पाणिनेः माता

प्र.8 प्रश्नों का निर्माण कीजिए रेखांकित पदों को हटाकर ।

(का, कः, कति, केन, कासाम)

1. श्रावणीपूर्णिमायां संस्कृतदिवसः आयोज्यते।
2. पुरा संस्कृतभाषा जनभाषा आसीत्।
3. आध्यात्मिकज्ञानेन भारतं जगद्गुरूः आसीत्।
4. समस्त भारतीयभाषाणां जननी संस्कृतम्।
5. भारते दश संस्कृतविद्यालयाः सन्ति।

प्र.9 निम्नलिखित सूक्तयो का अर्थ लिखिए (हिन्दी भाषा में) कोई पाँच।

1. आचारः परमोधर्मः।
2. संसर्गजा दोषगुणाः भवन्ति।
3. उदाचरितानां तु वसुधैव कुटुम्बकम्।
4. हितं मनोहरि च दुर्लभं वचः।
5. उद्यमेन हि सिद्धयन्ति कार्याणि न मनोरथैः।

https://www.evidyarthi.in/

6. अति सर्वत्र वर्जयेत्।

प्र.10 निम्नलिखित गद्यांशों में छाँटकर निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर दीजिये।

तिलकः गणितस्य, संस्कृत भाषायाः विधिशास्त्रस्य च प्रकाण्डः पण्डितः आसीत्। सः छात्र जीवने एव निश्चयम् अकरोत् यत ''अहं'' शासकीसेवां न करिष्यामि। आजीवनं भारतस्य स्वतंत्रतायाः कृते संघडर्ष करिष्यामि।'' ''जनजागरण–स्य कृते सः शिवराजोत्सवस्य। गणेशोत्सवस्य च प्रारम्भम् अकरोत्। सः लोकमान्यः इति उपाधिना विभूषित्ः।

1. तिलकः कस्य प्रकाण्डः पण्डितः आसीत्?
2. सः छात्रजीवने कं निश्चयम् अकशेत्?
3. सः किमर्थ संड़र्षम् अकरोत्?
4. जनजागरणाय तिलकः किं किम् अकरोत्?
5. तिलकः केन उपाधिना विभूषितः?

प्र.11 निम्नांकित को निर्देशानुसार करिये।

1. धातु रूप लिखिए तीनों वचनों में–

   गम्, पठ्, लिख्

2. विभक्ति लिखिए तीनों वचनों में

   धनूः (तृतीया) 'राम' (प्रथमा) 'भानु' (षष्ठी)

3. संधि विच्छेद करिये (कोई 3)

   परमेश्वराः, विद्यालयः, नयनम्, महेशः

4. विपरित शब्द लिखिए।

   उदयः, आलस्यम्, स्वदेशः, प्रातः

5. रंखांकित शब्दों को सही लिखिए।

   क. बालकः गृहं <u>गच्छति</u>। ख. <u>वयं</u> पाठं पठन्ति ग. <u>ते</u> अद्य आगमिहयाम।

6. संखयाओं को संस्कृत में लिखिए।

   18, 13, 16, 8

प्र.12 किसी एक विषय पर दस वाक्यों में निबंध लिखिए।

https://www.evidyarthi.in/

1. पुस्तकम 2. उद्यानम् 3. धेनू:

https://www.evidyarthi.in/